

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Direcció General del Patrimoni Cultural

Àrea de Planificació i Acció Territorial

**EXPEDIENT DE DELIMITACIÓ
D'ENTORN DE PROTECCIÓ**

CASA VICENS

BARCELONA (BARCELONÈS)

SUMARI

1. Preàmbul i objectius

2. Memòria

2.a. Memòria històrica i arquitectònica

2.b. Bibliografia

3. Règim de protecció

3.a. El monument. Definició i delimitació

3.b. L'entorn de protecció

3.b.1. Delimitació

3.b.2. Justificació

3.b.3. Criteris d'intervenció

3.c. Normativa

3.c.1. Marc legal

3.c.2. Règim d'autoritzacions del Departament de Cultura

4. Annex

4.a. Documentació planimètrica

4.b. Documentació fotogràfica

5. Crèdits

1. Preàmbul i objectius

El monument objecte d'aquest expedient de delimitació d'entorn de protecció és la Casa Vicens, situada al carrer de les Carolines, 18-24, al municipi de Barcelona (Barcelonès).

Aquest element està considerat bé cultural d'interès nacional, en la categoria de monument històric, d'acord amb el que disposa la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

La Casa Vicens va ser declarada monument històric-artístic per Decret de 24-07-1969, BOE 20-08-1969 i consta inscrita al Registre Estatal de Béns d'Interès Cultural amb el número R-I-51-3823.

L'interès del monument ve motivat perquè és portador de valors històrics, arquitectònics i artístics que el fan mereixedor de gaudir d'una protecció adient.

La seva singularitat rau en el seu valor arquitectònic, artístic, en el seu disseny innovador i en el seu valor com a fita paisatgística d'interès dins del marc urbà que li dona suport.

Totes aquestes consideracions fan necessari establir la delimitació d'un entorn d'aquest monument per tal que aquest disposi d'una protecció integral i possibiliti l'equilibri harmònic entre el monument i l'entorn urbà que l'envolta.

La finalitat dels entorns de protecció dels monuments té una doble direcció: d'una banda, si les edificacions o el paisatge de l'entorn donen un suport ambiental harmònic al monument, l'entorn té una funció de preservació; de l'altra, si les edificacions de l'entorn no aporten un especial suport ambiental al monument, l'entorn de protecció té una funció preventiva, atès que és un mecanisme de control de les futures intervencions que puguin fer-se en les zones més pròximes al monument, per tal d'evitar que aquestes puguin afectar negativament als valors o la contemplació del monument.

2. Memòria

2.a. Memòria històrica i arquitectònica

La Casa Vicens, construïda entre el 1883 i el 1885, segons projecte del 1878, com a casa d'estiueig a Gràcia per encàrrec del ceramista Manuel Vicens i Montaner, és el primer intent de Gaudí per trobar un estil nou i fugir de l'historicisme i l'eclecticisme arquitectònics imperants. A la Casa Vicens, Gaudí anticipa d'una manera purament intuïtiva tota una sèrie de categories formals i constructives que contribuiran a preparar l'eclosió del modernisme.

De característiques similars i de dates força coincidents es el Capricho de Comillas (Santander), obra també de Gaudí.

Estem al tombant d'una època que preludia el modernisme d'una manera imminent. És el moment en què Domènech i Montaner fa l'Editorial Montaner i Simon, amb ús del maó vist.

Entre el 1925 i el 1926 l'arquitecte Serra Martínez va ampliar la Casa Vicens amb gran respecte per l'obra original. Posteriorment, el jardí va ser mutilat per la construcció d'una casa veïna.

En aquesta obra, de complexa volumetria, Gaudí combina la pedra, el maó vist i una extensa gamma de rajola de València de colors diversos, on la influència d'un orientalisme d'arrel islàmica es palesa.

Les tanques, de ferro forjat, s'inspiren directament en la naturalesa i, concretament, en el margalló, palmera pròpia del Mediterrani occidental. Baranes i reixes són també de forja i preludien els motius decoratius modernistes. La marqueteria de les gelosies del jardí, la jardineria mateixa, l'acabat dels interiors, oscil·len entre solucions arabitzants, de caire mediterraneista o d'apropament a la natura.

2.b. Bibliografia

BASSEGODA NONELL, J. *El gran Gaudí*, Sabadell, Editorial AUSA, 1989.

Catàleg del patrimoni arquitectònic històric-artístic de la ciutat de Barcelona, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1987.

CIRICI I PELLICER, A. *Barcelona pam a pam*, Barcelona, 1973.

GÜELL, X. *Antoni Gaudí*, Barcelona, Ed. Gustavo Gili, S.A. col.l. Estudio/paperback, 1986.

HERNÁNDEZ/CROS, J.E., MORA, G. I POUPLANA, X. *Guía de Arquitectura de Barcelona*, Barcelona, Publicacions COACB, La Gaya Ciència, 1973.

SOLÀ-MORALES, I. DE *Gaudí*, Barcelona, Ed. Polígrafa, 1983.

TARRAGÓ, S. *Gaudí*, Barcelona, Ed. Escudo de Oro, 1979.

Adreces d'Internet

<http://www.gaudi2002.bcn.es>

<http://cultura.gencat.es>

<http://beg.gencat.es>

<http://www.coac.es/COAC/centredocumentacio/biblio/bcatabcn.shtml>

3. Règim de protecció

3.a. El monument. Definició i delimitació

La Casa Vicens, a Barcelona, es considera bé cultural d'interès nacional, en la categoria de monument històric, d'acord amb el que disposa la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

Es considera monument:

L'edificació conformada per la Casa Vicens ubicada al carrer de les Carolines, 18-24 i el seu subsòl.

3.b. L'entorn de protecció

3.b.1. Delimitació

La Llei 9/1993, en el seu article 11.1.b), estableix l'opció de delimitar l'entorn necessari per a la protecció adequada del bé, constituït per l'espai que li dóna suport ambiental. Atesa la conveniència de fer-ne ús per tal de potenciar la protecció integral del monument, es defineix l'àrea delimitada com a entorn de protecció de la Casa Vicens, a Barcelona (Barcelonès), tot valorant i tenint en compte els següents conceptes:

- a) Interès social: per tal de permetre la visualització del bé immoble des dels espais accessibles.
- b) Valoració paisatgística: s'ha estudiat i valorat la relació del bé immoble amb el paisatge, la seva silueta i altres components bàsics com les edificacions adjacents o aïllades, xarxa viària, espais lliures, topografia i elements pertorbadors.
- c) Anàlisi de l'ordenació territorial i urbanística: s'ha estudiat i valorat la zona urbana actual, la històrica, les previsions conegudes de desenvolupament futur, la vialitat i les parcel·lacions així com la qualificació urbanística.
- d) Documentació històrica gràfica i documental: que ha permès conèixer i valorar la relació del bé immoble amb el territori a través del temps i conèixer l'evolució del paisatge, i de les edificacions de l'entorn.
- e) Anàlisi de l'espacialitat entesa com l'estudi dels àmbits existents i les incidències que poden tenir les noves actuacions previstes pel planejament i previsible, així com la incidència de les noves actuacions no previstes pel planejament.
- f) Anàlisi arquitectònica: que ha permès conèixer i estudiar les preexistències de tipologies, materials, façanes, color, textures, proporcions de buits i obertures, etc.
- g) Anàlisi de la xarxa viària i les infraestructures de transport actuals i previstes, i de les incidències que tenen en el paisatge el seu traçat, materials i textures d'execució i elements de senyalització així com les zones de vianants i les àrees d'aparcaments actuals i futures.
- h) Valoració dels components sentimentals per a la població com són els visuals, itineraris i ambients habituals així com els espais d'especial rellevància o interès; i l'estat de conservació i usos de les edificacions i dels espais públics i privats de l'entorn.

Aquesta llista de conceptes tot i que és llarga, no és exhaustiva, però és un recull d'aquells aspectes que s'han considerat bàsics. Nombrosos factors incideixen i poden incidir i cal tenir-los present per aconseguir que aquest bé immoble es pugui transmetre en les millors condicions a les generacions futures.

Un cop analitzats i valorats aquests factors en base a la documentació recollida i prèvia observació del lloc, s'ha fixat l'àrea delimitada com a entorn de protecció.

La delimitació d'entorn té com a finalitat controlar la relació entre la Casa Vicens i els espais i edificis que els envolten per tal de mantenir els invariants que caracteritzen el teixit urbà on es troba.

Ordre de prelación: en cas de contradicció preval la referència gràfica a qualsevol altra.

L'entorn de protecció de la Casa Vicens consta grafiat en el plànol número 0 del present expedient, té forma irregular i inclou els següents elements urbans:

- Carrer de les Carolines:

- Finca núm. 12-16
- Finca núm. 17: edifici en cantonada al carrer d'Alestià i Pijoan, 34
- Finca núm. 19-21: edifici en cantonada al carrer d'Alestià i Pijoan, 29
- Finca núm. 18-24: Casa Vicens
- Finca núm. 26: parcel·la amb façana a l'Avinguda del Príncep d'Astúries, 32
- Finca núm. 26 bis

- Carrer d'Alestià i Pijoan:

- Finca núm. 25
- Finca núm. 27
- Finca núm. 28
- Finca núm. 29: edifici en cantonada al carrer de les Carolines, 19-21
- Finca núm. 30
- Finca núm. 32
- Finca núm. 34: parcel·la en cantonada al carrer de les Carolines, 17

- Avinguda del Príncep d'Astúries:

- Finca núm. 32: parcel·la amb façana al carrer de les Carolines, 26
- Finca núm. 34
- Finca núm. 36
- Finca núm. 38

- I tots els espais públics (carrers, voreres) i privats inclosos dintre del perímetre de l'entorn que es delimita.

3.b.2. Justificació

La singularitat de la Casa Vicens, element declarat monument i fins ara sense entorn de protecció específicament delimitat, aconsella la definició d'aquesta figura sobre aquest element com el millor instrument per a garantir la pervivència del seus múltiples valors culturals en les millors condicions possibles.

Aquesta figura legal considera i incorpora, des de la seva pròpia definició, les interaccions del monument amb cada un dels elements urbans del seu entorn, així com la relació d'aquests últims entre ells. És, doncs, una eina de protecció global, valorativa de la realitat, amb la clara intencionalitat de conservar en les millors condicions possibles el llegat patrimonial inherent al monument.

La materialització d'aquestes intencions vol assolir l'equilibri entre la necessitat de crear una àrea de protecció al voltant del monument que garanteixi suficientment el control sobre el seu entorn i la voluntat de no afectar més espais dels estrictament indispensables per a la seva correcta percepció.

El criteri general per a la seva delimitació, d'acord amb aquests principis, és incloure les finques adjacents física i visualment al monument, les que li donen front i aquelles del carrer d'Aulestià i Pijoan que es consideren necessàries per a la conservació de la perspectiva de l'edifici, situat sobre l'eix d'aquest carrer . El resultat és un perímetre de forma irregular que tot seguit es justifica.

La situació del monument genera dos eixos visuals importants per a la seva contemplació: el carrer de les Carolines i el carrer d'Aulestià i Pijoan, situat sobre l'eix de l'edifici. Les visuals des d'aquests eixos expliquen les afectacions sobre els elements urbans que s'inclouen a l'entorn.

D'acord amb aquests principis generals, es justifiquen tot seguit cada una de les finques incloses a l'entorn :

- Carrer de les Carolines:

- Finca núm. 12-16: La situació adjacent al monument fa que qualsevol intervenció tingui un efecte directe sobre ell, tant pel que fa a la façana principal com a la façana posterior. L'amplada del carrer fa que les visuals de la façana del monument tinguin una perspectiva limitada a certs angles d'observació des de la vorera sud del carrer , per la qual cosa aquesta finca hi juga un paper fonamental.
- Finca núm. 17: edifici en cantonada al carrer d'Aulestià i Pijoan, 34. Situada davant del monument, la seva façana té una incidència visual directe en relació a la façana del monument des de qualsevol dels possibles punts de vista del conjunt, tant des del carrer de les Carolines com des del carrer d'Aulestià i Pijoan.
- Finca núm. 19-21: edifici en cantonada al carrer d'Aulestià i Pijoan, 29, simètrica a l'anterior finca, l'hi són d'aplicació els mateixos arguments.
- Finca núm. 18-24: Casa Vicens

- Finca núm. 26: parcel·la amb façana a l'Avinguda del Príncep d'Astúries, 32. L'amplada del carrer de les Carolines fa que les visuals de la façana del monument tinguin una perspectiva limitada a certs angles d'observació des de la vorera sud del carrer i també des de l'Avinguda del Príncep d'Astúries. Aquest fet i la relativament petita façana de la parcel·la núm. 26 bis, adjacent al monument, fa necessari incloure aquesta finca per establir un marc suficientment ample dintre del qual es garanteixi la correcta visualització del monument.
  - Finca núm. 26 bis: La situació adjacent al monument fa que qualsevol intervenció tingui un efecte directe sobre ell, especialment pel fet de tenir la seva paret mitgera sobre el seu jardí. Constitueix l'entorn més immediat de l'edifici.
- Carrer d'Aulestià i Pijoan:
    - Finques núm. 25, 27, 28, 29, 30, 32 i 34: la directriu del carrer d'Aulestià i Pijoan, sobre l'eix de la façana principal del monument, fa que la visió del mateix es realitzi en una perspectiva central als costats de la qual, emmarcant-lo, es troben aquestes parcel·les. Aquesta situació obliga a incorporar-les a l'entorn en una mida suficient per garantir el control sobre aquesta visual. S'inclouen els números esmentats pel fet que aquestes parcel·les tenen façanes reduïdes i la seva addició garanteix el marge suficient per tal d'emmarcar la visual de la Casa Vicens en un angle de visió normal i des d'un punt d'observació proper a l'edifici.
A les finques núm. 29 i 34, que tenen façana al carrer de les Carolines, s'afegeixen als motius anteriors els exposats al parlar d'aquest carrer .
- Avinguda del Príncep d'Astúries:
    - Finca núm. 32: es tracta de la mateixa finca contemplada anteriorment com a carrer de les Carolines, 26
    - Finques núm. 34, 36 i 38: aquest conjunt de parcel·les formen el teló de fons de la Casa Vicens quan s'observa l'edifici des dels punts de vista frontal i en direcció oest del carrer de les Carolines. Per la seva alçada dominen l'espai obert que envolta el monument i el propi edifici, per la qual cosa qualsevol intervenció a les finques afecta directament aquestes visuals.

Per altra banda no es considera necessari la delimitació d'un entorn de protecció més ampli pel fet que aquest element està inclòs en el Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic (PEPPA) i Catàleg del districte 6 (Gràcia) de l'Ajuntament de Barcelona, aprovat i vigent des del mes de maig de l'any 2000, on consta amb el número d'element 17 i nivell de protecció A, el màxim possible. Tanmateix i a un nivell superior, el Pla General Metropolità (PGM), considera l'element amb la clau 7a(p) (equipaments comunitaris i dotacions actuals). Aquesta concurrència de figures de planejament urbanístic de caire proteccionista es juxtaposen i complementen amb la present delimitació, de manera que queda garantida la conservació de l'element des dels diferents àmbits de competència de les administracions implicades.

El subsòl de l'entorn s'inclou també als efectes previstos per l'article 179 punts 1 i 2 del Decret Legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'Urbanisme. És a dir, també per prevenir futures actuacions que poden malmetre tant la visualització del mateix monument com representar un risc per a la seva integritat física i ambiental.

3.b.3. Criteris d'intervenció

D'acord amb el que estableix l'article 35.3 de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català, el volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les intervencions en els entorns de protecció dels béns immobles d'interès nacional no poden alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic de l'àrea ni pertorbar la visualització del bé. En els entorns dels immobles d'interès nacional és prohibit qualsevol moviment de terres que comporti una alteració greu de la geomorfologia i la topografia del territori i qualsevol abocament d'escombraries, runa o deixalles.

3.c. Normativa

3.c.1. Marc legal

- **Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.**
DOGC de 11-10-93
- **Sentència del Tribunal Constitucional 17/1991**, de 31 de gener, en recurs d'inconstitucionalitat promogut per la Generalitat de Catalunya contra determinats preceptes de la Llei 16/1985.
BOE de 25-02-91
- **Decret 15/1990**, de 9 de gener, sobre les **Comissions del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.**
DOGC de 31-01-90
- **Decret 267/1991**, de 25 de novembre, sobre la **declaració dels béns d'interès cultural i l'inventari del patrimoni cultural moble de Catalunya.**
DOGC de 20-12-91
- **Decret 102/1994**, de 3 de maig, sobre la **composició i el funcionament del Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català.**
DOGC de 11-05-94
- **Decret 138/1994**, de 30 de maig, pel qual s'adeqüen a la Llei 30/1992, de 26 de novembre, els **procediments de la competència del Departament de Cultura.**
DOGC de 01-07-94
- **Llei 30/1992**, de 26 de novembre, de **règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú**
BOE de 27-11-92
modificada per la **Llei 4/1999**
BOE de 14-01-1999

3.c.2. Règim d'autoritzacions del Departament de Cultura

Pel que fa als immobles inclosos dins els entorns de protecció dels béns culturals d'interès nacional, el règim d'autoritzacions està regulat pels següents articles de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català:

Article 33. Planejament urbanístic

.../...

2. En el cas dels conjunts històrics, les zones arqueològiques, les zones paleontològiques, els llocs històrics i les zones d'interès etnològic i **en el cas dels entorns de protecció de qualsevol bé cultural d'interès nacional**, l'ajuntament corresponent ha d'elaborar un instrument urbanístic de protecció o adequar-ne un de vigent. L'aprovació d'aquests instruments de planejament requereix l'informe favorable del Departament de Cultura.

Article 34. Autorització d'obres

1. Qualsevol intervenció que es pretengui realitzar en un monument històric, un jardí històric, una zona arqueològica o una zona paleontològica d'interès nacional ha d'ésser autoritzada pel Departament de Cultura, en el termini que sigui establert per reglament, prèviament a la concessió de la llicència municipal.
2. En el cas de les intervencions en béns culturals d'interès nacional altres que els esmentats en l'apartat 1 i **en tots els entorns de protecció**, l'autorització del Departament de Cultura només és preceptiva mentre no hagin estat aprovats els instruments de planejament a què fa referència l'article 33.2.

.../...

4. La potestat del Departament de Cultura a què fan referència els apartats 1 i 2 s'ha d'exercir en el marc dels criteris bàsics i generals fixats per l'article 35 i dels criteris específics que pot contenir cada declaració, sens perjudici del marge d'apreciació discrecional necessari per a valorar en cada supòsit la compatibilitat de la intervenció projectada amb la preservació dels valors culturals del bé.

.../...

4. Annex

4.a. Documentació planimètrica

Plànol nº 0 : Delimitació de l'entorn de protecció

E: 1/1.000

4.b. Documentació fotogràfica

(Font: Departament de Cultura. Àrea de Planificació i Acció Territorial)

- 01.- Carrer de les Carolines. Vista en direcció est des de la vorera sud
- 02.- Carrer de les Carolines. Vista en direcció est des de cantonada amb l'Avinguda del Príncep d'Astúries
- 03.- Carrer de les Carolines. Vista en direcció est
- 04.- Façana a carrer de les Carolines. Vista general
- 05.- Façana a carrer de les Carolines. Vista propera des del carrer d'Aulestià i Pijoan
- 06.- Façana a carrer de les Carolines. Vista general des del carrer d'Aulestià i Pijoan
- 07.- Carrer de les Carolines. Vista en direcció oest
- 08.- Façana a carrer de les Carolines. Vista cantonada
- 09.- Carrer de les Carolines. Vista en direcció oest
- 10.- Vista general elevada des de la parcel·la núm. 10 del carrer de les Carolines
- 11.- Vista conjunt de parcel·les de l'Avinguda Príncep d'Astúries des de la parcel·la núm. 10 del carrer de les Carolines
- 12.- Vista general elevada des de la parcel·la núm. 10 del carrer de les Carolines
- 13.- Detall tanca façana del carrer de les Carolines
- 14.- Detall finestres façana del carrer de les Carolines
- 15.- Detall remat façana del jardí
- 16.- Detall cantonada del jardí

01

Carrer de les Carolines. Vista en direcció est des de la vorera sud

02

Carrer de les Carolines. Vista en direcció est des de cantonada amb l'avinguda del Príncep d'Astúries

03

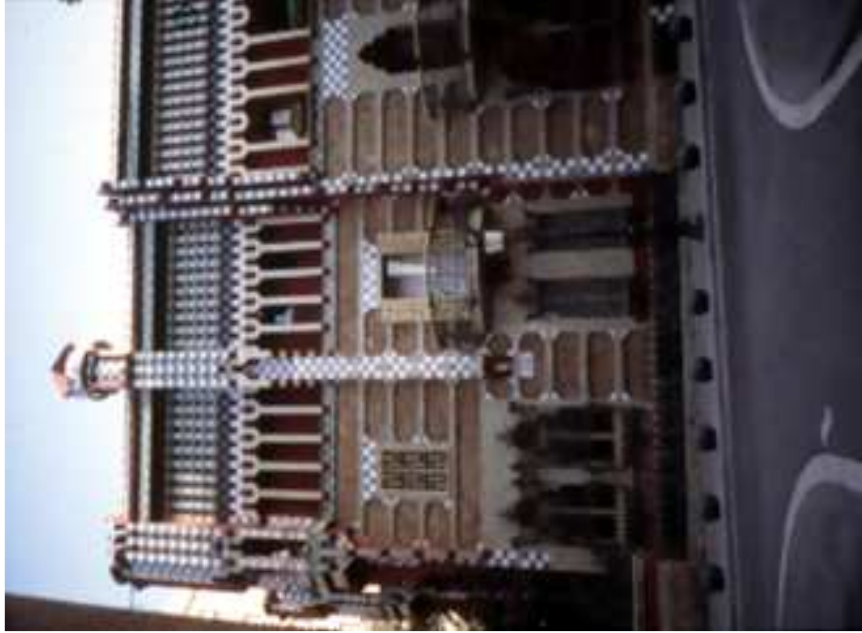
Carrer de les Carolines. Vista en direcció est

04

Façana a carrer de les Carolines. Vista general

05

Façana a carrer de les Carolines. Vista propera des del carrer d'Aulestia i Pijoan

06

Façana a carrer de les Carolines. Vista general des del carrer d'Aulestia i Pijoan

07

Carrer de les Carolines. Vista en direcció oest

08

Façana a carrer de les Carolines.
Vista cantonada

09

Carrer de les Carolines. Vista en direcció oest

10

Vista general elevada des de la parcel·la núm. 10 del carrer de les Carolines

11

Vista conjunt de parcel·les de l'Avinguda Príncep d'Astúries
des de la parcel·la núm. 10 del carrer de les Carolines

12

Vista general elevada des de la parcel·la núm. 10 del carrer
de les Carolines

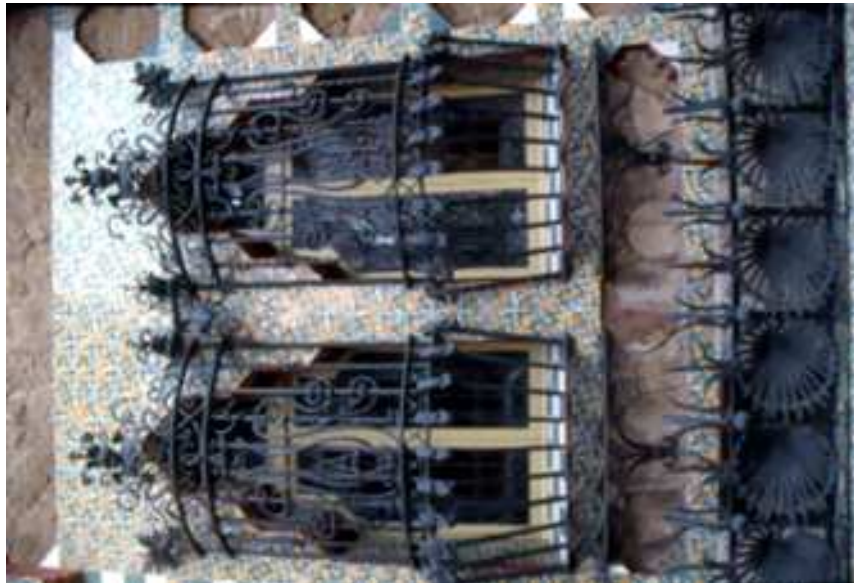

13

Detall tanca façana del carrer de les
Carolines

14

Detall finestres façana del carrer de
les Carolines

15

Detall remat façana del jardí

16

Detall cantonada del jardí

5. Crèdits

L'expedient de delimitació d'entorn de protecció a favor de la **Casa Vicens, a Barcelona** (Barcelonès), ha estat redactat per la Direcció General del Patrimoni Cultural.

Direcció: Jaume Fresquet i Folch
Cap de l'Àrea de Planificació i Acció Territorial

Antoni Navarro i Cossío
Àrea de Planificació i Acció Territorial (APAT)

Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del PCI (APAT)

Coordinació: Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del PCI (APAT)

Redacció: Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del PCI (APAT)

Josep Girabal i Ros, arquitecte (APAT)

M. José Ruiz Ortega (APAT)

Gestió: M. José Ruíz Ortega (APAT)

Planimetria: Ajuntament de Barcelona

Fotografia: Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del PCI (APAT)

Josep Girabal i Ros, arquitecte (APAT)

Barcelona, novembre de 2005

/jd